

УДК 330.322:332.025

Н. В. НАМЛІЄВА *

*Каф. фінансів і обліку, Мелітопольський інститут державного та муніципального управління «Класичного приватного університету», вул. Каховське шосе, 8/2, м. Мелітополь, Україна, 72311, тел. 380674507103, ел. пошта: nnamlieva5@gmail.com

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

Вступ. Активізація інвестиційних процесів залишається одним з актуальних питань для національної економіки. Інвестиційна привабливість регіону суттєво залежить від здатності розробити й реалізувати диференційований підхід до управління інвестиційними процесами, котрий, одночасно вкладається в інституційні рамки та враховує потенціал території, створює умови для його використання. **Мета.** Удосконалення теоретико-методичних засад регулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні з урахуванням їх внутрішньої специфіки та ключових перетворень у національному регуляторному середовищі. Для вирішення поставлених задач в дослідженні наведено поетапне застосування диференційованого підходу до управління інвестиційними процесами. **Результати та обговорення.** Визначено сутність інвестиційних процесів, виділено принципи управління елементами інвестиційних процесів у межах їх системних ознак. **Висновки.** Розроблено напрями удосконалення теоретико-методичних засад регулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні, у тому числі з точки зору актуальних інституціональних трансформацій. Використання розроблених засад регулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні дозволить значно підвищити інвестиційну привабливість регіону.

Ключові слова: регіон; інвестиційні процеси; управління; системний підхід; державна регіональна політика; децентралізація; гармонізація законодавства; органи місцевої влади та самоврядування

Постановка проблеми.

Регіони України завжди виступали особливим об'єктом управління, а питання активізації інвестиційних процесів не лише залишається одним з актуальних для національної економіки, але й набуває особливої гостроти. З одного боку, значні відмінності у соціально-економічному розвитку регіонів, унікальність їх інвестиційних профілів, сформована низкою "жорстких" та "м'яких" чинників [1] зумовлюють необхідність вивчення інвестиційних процесів на регіональному рівні як об'єкта управління, до якого неможливо використовувати лише підходи й інструменти загальнодержавного масштабу. З іншого боку, погіршення інвестиційного клімату, нестача внутрішніх коштів як бюджетного, так і приватного походження для необхідного масштабу капіталовкладень загострює міжрегіональну конкурентну боротьбу за інвестиційні ресурси. За таких умов інвестиційна привабливість регіону суттєво залежить від здатності розробити й реалізувати диференційований підхід до управління інвестиційними процесами, котрий, одночасно вкладається в інституційні рамки передбачені державною інвестиційною політикою і політикою регіонального розвитку та враховує інвестицій-

ний потенціал відповідної території та створює умови для його використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика управління інвестиціями регіонів України піднімається у роботах багатьох дослідників. Серед нещодавніх публікацій помітним є виокремлення тематики, присвяченої пошуку підходів, інструментів, важелів, механізмів регулювання інвестиційної діяльності в умовах суттєвих змін у зовнішньому та внутрішньому політичному та економічному середовищі.

Дослідженню територіальної специфіки розгортання інвестування з огляду на трансформаційні процеси, що відбуваються у національній економіці присвячено публікацію Л. В. Сімків [2]. Слід відзначити, що серед чинників, котрі блокують інвестиційну активність в регіонах України, автором перелічено передусім ті, що безпосередньо стосуються процесів управління. Серед них: невисока довіра до стабільності урядових рішень, відсутність дієвих реформ, втручання уряду в роботу приватного бізнесу, високий рівень корупції та значні адміністративні перешкоди для розвитку інвестиційної діяльності; незацікавленість місцевих органів вла-

ди в окремих регіонах у швидкому і безперешкодному проходженні дозвільних документів, що супроводжують реалізацію інвестиційного проекту [2, с. 435]. Крім того, політична ситуація в країні викликала негативну динаміку ряду економічних показників [3, с. 290].

Ковальчук С.П. справедливо наголошує на необхідності переосмислення чинних нині механізмів державного регулювання інвестування, оскільки їх ефективність є недостатньою, а арсенал методів таким, що не відповідає поточним потребам регіонів [4]. Вплив регіональної виконавчої влади на інвестиційні процеси автотранспорту вважає незначним не стільки через процеси децентралізації, скільки внаслідок недостатнього використання наявних на даному рівні інструментів [5, с. 166]. Однак підтвердити чи спростувати дане твердження не вбачається можливим через відсутність аналізу поточного стану та можливостей впливу на інвестиційну діяльність у регіоні таких відносно нових для України інструментів як стратегії регіонального розвитку, операційні плани їх реалізації, інвестиційні програми регіонів, плани містобудування, інвестиційні паспорти, інвестиційні карти та ін.

На перспективність використання цих засобів планування інвестицій, інформування потенційних інвесторів щодо інвестиційного потенціалу регіону, просування його інвестиційного іміджу вказує О. В. Химич. Науковцем розроблено механізм управління інвестиційними операціями на мезорівні саме з використанням перелічених вище інструментів розвитку регіонів [6, с. 173].

Попри наявність значного теоретико-методичного доробку у сфері регулювання інвестиційної діяльності, динаміка інвестицій у регіонах залишається незадовільною. Станом на 01.04.2017 р. показники темпу зростання обсягу прямих інвестицій до обсягів на початок року у більшості регіонів України коливалися на рівні 1-2% у % до обсягів на початок року [7, с. 136]. Враховуючи, що протягом 2015-2016 рр. [8, с. 9; 9, с. 139] спостерігались переважно від'ємні темпи приросту прямих іноземних інвестицій, для досягнення позитивної динаміки недостатнім буде застосування точкових, розрізнених ініціатив. Т. В. Кулініч слушно вказує на важливість поєднання у процесі управління інвестиційними процесами регіону важелів макро-, мезо- та мікрорівня [10]. При цьому автор обґрунтовує, що всі три рівні важелів будуть дієвими лише за умови продуктивної взаємодії

та підтримки один одного. Дійсно, важелі макрорівня, представлені законами й підзаконними актами, здатні чинити позитивний регуляторний вплив на інвестиційні процеси регіону, якщо вони у достатній мірі враховують регіональну специфіку, а прийняття відповідних рішень регіональними органами влади є достатньо оперативним. Важелі мезорівня, включаючи створення спеціальних регіональних фондів, участь у розробці, фінансуванні та реалізації інвестиційних програм, інформаційна підтримка та ін., спрацюють у випадку, якщо при їх розробленні враховані інтереси суб'єктів інвестиційної діяльності на мікрорівні, а також структурні зміни у регіональній економіці, які відбуваються під впливом важелів мікрорівня.

Вирішення проблеми забезпечення достатнього рівня інвестування та досягнення високої ефективності інвестицій на рівні регіону включає багато аспектів, котрі потребують детального наукового вивчення та переосмислення відповідно до нових реалій. Недостатньо висвітленими залишаються питання внутрішніх закономірностей перебігу інвестиційних процесів на регіональному рівні, обґрунтування пріоритетів інвестування у регіоні, та вибору форм та методів регулювання, формування порівняно нескладних, але водночас інформативних методик оцінки ефективності інвестицій, включаючи їх окремі види (виробничі, соціальні, природоохоронні тощо) та ін. Таким чином, теоретико-методичне підґрунтя регулювання інвестиційної діяльності в регіоні потребує перегляду й доповнення з урахуванням того, що інвестиційні процеси регіонального рівня розгортаються за специфічною логікою відповідно до притаманних їм внутрішніх, об'єктивних, суттєвих причинно-наслідкових зв'язків в умовах суттєвих трансформацій регуляторного середовища.

Формулювання цілей статті.

Метою статті є удосконалення теоретико-методичних засад регулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні з урахуванням їх внутрішньої специфіки та ключових перетворень у національному регуляторному середовищі, включаючи: зміни у державній регіональній політиці; реформу децентралізації; гармонізацію українського законодавства з *Acquis* (Правовими нормами) Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу

Сучасне розуміння інвестиційних процесів регіонального рівня будується на різнобічних та подекуди абстрактних тлумаченнях даного терміну. Багато авторів роблять акценти на результаті інвестиційного процесу (нарощуванні капіталу [11, с. 1], отриманні інвесторами прибутку або досягненні іншого корисного ефекту, а також реалізації державних інтересів [12, с. 137], забезпеченні потреб виробництва [13, с. 8], набутті конкурентних переваг або отриманні вигоди у будь-якій іншій формі [14, с. 15]), не диференціюючи при цьому про який рівень йдеться: макро-, мезо-, мікро- або усі три загалом. Однак сама сутність процесу передбачає послідовну зміну станів, яка відбувається закономірним порядком [15, с. 1179]. Тому інвестиційний процес слід розглядати передусім як послідовність дій (етапів) із залучення інвестиційних ресурсів, їх вкладення, перетворення їх спочатку у фактори виробництва, а потім у готовий продукт з метою досягнення певного (соціального, економічного, екологічного та ін.) ефекту.

Сукупність цих перетворень відбиває не лише зміст інвестиційного процесу, але і його специфіку з точки зору управління. Зважаючи, що інвестиційні процеси на регіональному рівні відбуваються циклічно, такий поділ на етапи є до певної міри умовним. Чітко відокремити “початок” та “закінчення” інвестиційних процесів регіону є доволі складною задачею. Тому з точки зору вчинення керівних впливів інвестиційні процеси регіонального рівня доцільно розглянути з позицій системного підходу. Це означає наявність наступних рис:

- цілісна структура, у межах якої співвідношення взаємопов’язаних елементів забезпечує нові інтегральні властивості;
- чітко визначений порядок ієрархії елементів системи відносно один одного та системи в цілому;
- специфічна мета функціонування.

Цілісна структура інвестиційних процесів регіону будується як результат інтеграції сукупності інвестиційних процесів окремих суб’єктів господарювання та їх об’єднань, коли у процесі цілеспрямованої інвестиційної політики держави та / або “природним” ринковим шляхом відбувається упорядкування, об’єднання відповідних елементів і функцій.

В Україні, починаючи з 2015 р. цілі державної регіональної політики і основні завдання

центральної та місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування у цій сфері визначаються Законом України “Про засади державної регіональної політики”. Відповідно до положень даного закону формальна структура регулювання інвестиційної діяльності представлена наступними документами: 1) Державна стратегія регіонального розвитку України; 2) План заходів з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України; 3) регіональні стратегії розвитку; 4) плани заходів з реалізації регіональних стратегій розвитку; 5) інвестиційні програми (проекти), спрямовані на розвиток регіонів [16]. В ідеальному варіанті зміст даних документів, включаючи пріоритети, цілі, заходи, має відповідати принципу стратегічної узгодженості. Він полягає у досягненні єдності в діях центральної та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, збереженні кількісних та якісних співвідношень між кореспондуючими положеннями документів національного, регіонального та місцевого рівнів. Адже як ніколи є актуальним твердження Л. Ц. Масловської: “відповідальність за стан справ у регіоні та прийняття рішень щодо вирішення довгострокових і нагальних проблем потребують від управлінців мезо- і мікрорівня, а також від територіальних громад компетентності, відповідальності та узгодженості у визначенні територіальних пріоритетів, шляхів та засобів їх реалізації” [17, с. 21]. Однак на практиці, як свідчать результати досліджень [18; 19], існують суттєві проблеми як у плануванні, так і реалізації стратегій регіонального розвитку в усіх областях України, що призводить до слабкої узгодженості їх пріоритетів із пріоритетами державної регіональної політики, недостатнього врахування інтересів громадськості при розробці стратегій та здійсненні контролю за їх виконанням. Останнє суперечить завданню, котре покладається на обласні державні адміністрації у зв’язку з децентралізацією, а саме: ініціювання розроблення та затвердження регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, а також забезпечення врахування інтересів територіальних громад у регіональних стратегіях розвитку та планах заходів з їх реалізації [16]. З одного боку, брак кваліфікованих кадрів та досвіду призводить до того, що в багатьох об’єднаних територіальних громадах відсутні економічно обґрунтовані плани розвитку. З іншого, чиновницький спротив децентралізації з боку обласних державних адміністрацій [20, с. 12] не до-

звояє у повній мірі реалізувати інвестиційний потенціал регіону шляхом запуску координаційного механізму стратегічного планування як процесу, до якого залучаються усі важливі стейкхолдери (не лише органи місцевої влади, але й представники наукових та підприємницьких кіл, громадських об'єднань), і який слугує реальною основою для інвестиційних програм та проектів, здатних позитивно вплинути на розвиток конкретної території.

Ієрархія елементів у межах інвестиційних процесів регіонального рівня визначається їх нарощуванням за критерієм структури видів економічної діяльності, в яких накопичуються інвестиційні потоки. Не зважаючи на обмеженість фінансових ресурсів як із приватних, так і з бюджетних джерел, управління інвестиційними процесами регіону має здійснюватися за принципом збалансованості. Він передбачає, що інвестиційна політика на макро-, мезо- та мікрорівні будуватиметься таким чином, щоб інвестиційні кошти не лише концентрувалися у найбільш прибуткових та швидкоокупних видах діяльності, але й розподілялися у межах стратегічних цілей, пріоритетних напрямів та завдань державної регіональної політики [21].

Крім того, розглядаючи інвестиційні процеси регіонів як об'єкт управління, слід враховувати, що вони розгортаються у єдності та взаємозв'язку з іншими елементами регіональної системи. Відповідно до концепції сталого розвитку її укрупненими базовими підсистемами є економічна, соціальна та екологічна. До складу регіональної економічної підсистеми як такої, що покликана забезпечити найбільш ефективне задоволення потреб в умовах обмежених ресурсів, входять географічна, виробнича, фінансова, інформаційна та ін. підсистеми. Соціальна підсистема як сукупність соціальних інститутів та форм їх взаємодії, що визначають особливості взаємодії індивідів, їх груп та об'єднань у процесі суспільного виробництва, забезпечує нормальне функціонування та відтворення людського й соціального капіталу. Екологічна підсистема, котра часто сприймається як не настільки активна складова регіональної системи, як перші дві, тим не менше є їх основою [22, с. 111]. Вона покликана підтримувати баланс екосистеми, визначає раціональні способи використання ресурсів, здатні тривалий час підтримувати життєдіяльність поколінь, не створюючи при цьому надмірного екологічного навантаження. Наприклад, несприятлива екологічна ситуація у регіоні спричиняє проблеми зі здо-

ров'ям населення, підриваючи тим самим суспільний добробут, створюючи додатковий та суттєвий економічний тягар на домашні господарства, підприємства й державу. Але при цьому екологічна підсистема є найбільш вразливою перед деструктивним впливом господарської та побутової діяльності людини та потребує особливої уваги з боку державних владних інституцій, зокрема проведення ефективної інвестиційної політики щодо відтворення природного середовища.

Специфіка інвестиційних процесів полягає у тому, що в якості складової інвестиційної підсистеми вони визначають та одночасно визначаються розвитком усіх трьох базових підсистем регіону. Так, економічна, соціальна та екологічна підсистема у сукупності визначають інвестиційний потенціал регіону та його привабливість для інвесторів, безпосередньо впливаючи на інтенсивність та якість інвестиційних процесів. Останні, у свою чергу, за умови здійснення поміркованої інвестиційної політики розподіляються між пріоритетними соціальними, економічними та екологічними проектами, слугуючи джерелом модернізації та поступу регіону.

Саме від особливостей взаємозв'язків між інвестиційною підсистемою з компонентами регіональної системи вищого рівня залежить результат інвестиційних процесів, тобто той корисний ефект, що визначатиме розвиток регіону в цілому. При цьому слід пам'ятати про специфічність мети інвестиційних процесів регіонального рівня. Наразі вона полягає не лише у забезпеченні належних умов для соціально-економічного зростання, включаючи створення нових робочих місць із гідними умовами праці, зростання дохідної частини місцевих бюджетів, зростання конкурентоспроможності регіональної економіки, покращення екологічної ситуації у регіоні та ін. Після вступу в дію всіх положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (УА) і розгортання пов'язаних з цим процесів гармонізації українського законодавства із законодавством Європейського Союзу, цілі інвестиційних процесів регіонального рівня мають узгоджуватися із завданнями інституційної, структурної, техніко-технологічної модернізації економіки регіону з урахуванням вимог положень УА. Передусім це стосується підвищення ефективності дії механізму стандартизації та сертифікації продукції, захисту прав інтелектуальної власності, дотримання авторського права та суміжних прав, забезпечення досяг-

нення високих стандартів якості, безпеки, екологічності продукції [21].

Основними принципами управління інвестиційними процесами при цьому будуть принципи: внутрішньої та зовнішньої конкурентоспроможності; інтеграції у національні та міжнародні ланцюги доданої вартості.

Принцип внутрішньої та зовнішньої конкурентоспроможності означає що інвестиційні процес мають розподілятися між сферами суспільного виробництва таким чином, щоб забезпечувати виробництво продукції (товарів та послуг), котра буде мати реальний попит як з боку вітчизняних, так і з боку іноземних споживачів. Задля забезпечення сталих конкурентних переваг на внутрішньому та зовнішньому ринках, слід орієнтуватися на споживчі уподобання відносно інноваційних, якісних та прогресивних продуктів. Останні дослідження споживчої поведінки показують, що 55% споживачів роблять вибір на користь екологічних продуктів та послуг [23]. Це спонукає фірми інвестувати в сучасні наукомісткі й екологічні чисті технології, оновлювати виробництво відповідно до світових екологічних стандартів, переорієнтовуватись на продукцію з високоякісними екологічними характеристиками. Так, у світовому масштабі інвестиції в екологічні інновації у порівнянні з 2000 р. збільшилися більш ніж утричі, тоді як загальні інвестиції в інновації зросли тільки на 30%. Доля ринку секторів, що виробляють екологічні чи екологічно чисті товари та послуги, постійно зростає [24].

Ці тренди впливають також на ланцюги доданої вартості, унеможливаючи долучення до них підприємств, котрі не дотримуються принципів соціальної відповідальності. Відтак вони

мають бути враховані і для принципу інтеграції у міжнародні ланцюги доданої вартості в управлінні регіональними інвестиційними процесами. Він передбачає спрямування коштів у переорієнтацію виробництв з сировинних та низькотехнологічних на виробництва, котрі завдяки високим стандартам можуть утворювати коопераційні зв'язки з провідними світовими виробниками.

Висновки

Інвестиційні процеси регіону є специфічним об'єктом управління, котрий має свою внутрішню логіку, розвивається відповідно до зрушень у регуляторному середовищі. Вивчення сутності інвестиційних процесів як цілісної структури з особливою ієрархією елементів, котрі спрямовані на досягнення специфічної мети дозволило виділити такі принципи управління ними на регіональному рівні, як стратегічної узгодженості, збалансованості, внутрішньої та зовнішньої конкурентоспроможності, інтеграції у міжнародні ланцюги вартості. Урахування ключових перетворень у національному регуляторному середовищі дозволило намітити напрями удосконалення теоретико-методичних засад регулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні, включаючи запуск більш дієвого координаційного механізму стратегічного планування інвестиційної діяльності, проведення ефективної інвестиційної політики щодо відтворення природного середовища та екологізації підприємницької діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Інвестиційна привабливість регіонів (повна версія). Підготовлено Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України. – Київ, 2014. – 390 с.
2. Сімків Л. В. Стан інвестиційної активності в регіонах України / Л. В. Сімків // Економіка і суспільство. – 2016. – № 2. – С. 430-435.
3. Kolomiets V., Golovkova L. The institutional content of the human capital of the national economy. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2017, 3(5). 289-293. doi: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-5-289-293>.
4. Ковальчук С. П. Сучасні механізми державного регулювання інвестиційної діяльності на рівні регіону / С. П. Ковальчук // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Вип. 1 (8). – Т.1. – Полтава: ПДАА, 2014. – С. 162-167.
5. Kovalchuk S. Research of motivation aspects for marketing support of innovative activity of industrial enterprises / S. Kovalchuk, T. Lien // *EURECA: Social Sciences and Humanities*, 2016. – Number 2. – P. 21-28.

6. Khymych O. V. Mechanism of planning and regulation of investment operations at meso level / O.V. Khymych // Економіка: реалії часу. – 2016. – № 4 (26). – С. 168-175.
7. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у січні-березні 2017 року. Статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2017. – 138 с.
8. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у 2015 році. Статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 155 с.
9. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у 2016 році. Статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2017. – 140 с.
10. Kulinich T. V. Levers of regional investment activity regulation: definition, differentiation, possibilities of use / T. V. Kulinich // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Проблеми економіки та управління. – 2014. – №779. – С. 50-59.
11. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Б.В. Губський. – К.: Наукова думка, 2012. – 390 с.
12. Левчинський Д.Л. Суть та економічна природа інвестицій і інвестиційного процесу / Д.Л. Левчинський // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 2. – С.131-139.
13. Мартиненко В.Ф. Державне управління інвестиційним процесом в Україні: навч. посіб. / В.Ф. Мартиненко. – К.: НАДУ, 2008. – 300 с.
14. Раевский С.В. Формирование и реализация инвестиционной программы региона / С.В. Раевский. – М. – Берлин, Директ – Медиа, 2016. – 152 с.
15. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.: ІРПНЬ. ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
16. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
17. Масловська Л. Ц. Синергічний підхід у становленні регіонального менеджменту / Л. Ц. Масловська // Регіональна економіка. – 2007. – № 4. – С. 19–26.
18. Регіональна політика в Україні: підсумки розробки та перспективи реалізації стратегій регіонального розвитку [Електронний ресурс] / Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень. – Режим доступу: <http://pfirs.org/produkti/book/63/1.html?page=126>
19. Оновлення регіональних стратегій задля забезпечення стабільного розвитку. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2403/>
20. Індекс демократичного розвитку областей України – 2016 / упоряд. Є. Романенко. – Чернігів, Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень, 2017. – 146 с.
21. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
22. Григорук П. М. Складові регіональної соціально-еколого-економічної системи в умовах сталого розвитку / П. М. Григорук, Т. Ю. Федорова // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – № 4. – С. 48-52.
23. Consumer Trends in Sustainability. Insights to Grow Your Market Share and Defend Your Brand [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.solarcity.com/sites/default/files/reports/reports-consumer-trends-in-sustainability.pdf>
24. Green Growth Indicators 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/env/green-growth-indicators-2017-9789264268586-en.htm>

Н. В. НАМЛИЕВА*

*Каф. финансов и учета, Мелитопольский институт государственного и муниципального управления «Классического приватного университета», ул. Каховское шоссе, 8/2, г. Мелитополь, Украина, 72311, тел. 380674507103, эл. Почта: nnamlieva5@gmail.com

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ РЕГИОНАЛЬНОГО УРОВНЯ КАК СПЕЦИФИЧЕСКОГО ОБЪЕКТА УПРАВЛЕНИЯ

Введение. Активизация инвестиционных процессов остается одним из актуальных вопросов как национального, так и регионального уровней. Инвестиционная привлекательность региона существенно зависит от возможности разработать и реализовать дифференцированный подход к управлению инвестиционными процессами, который одновременно вкладывается в институциональные рамки и

учитывает потенциал территории, создает условия для его использования. **Цель.** Совершенствование теоретико-методических основ регулирования инвестиционных процессов на региональном уровне с учетом их внутренней специфики и ключевых преобразований в национальной регуляторной среде. Для решения поставленных задач в исследовании применен поэтапный дифференцированный подход к управлению инвестиционными процессами. **Результаты и обсуждение:** Определена сущность инвестиционных процессов, выделены принципы управления элементами инвестиционных процессов в рамках их системных признаков. **Выводы.** Разработаны направления совершенствования теоретико-методических основ регулирования инвестиционных процессов на региональном уровне, в том числе с точки зрения актуальных институциональных трансформаций. Практическое использование разработанных теоретико-методологических положений регулирования инвестиционных процессов на региональном уровне позволит значительно повысить инвестиционную привлекательность региона.

Ключевые слова: регион; инвестиции; управление; системный подход; государственная региональная политика; децентрализация; гармонизация законодательства; органы местной власти и самоуправления

N. V. NAMLIYEVA*

* Kaf. Finance and Accounting, Melitopol Institute of Public and Municipal Administration of Classic Private University, st. Kakhovsky highway, 8/2, Melitopol, Ukraine, 72311, tel. 380674507103, e-mail mail nnamlieva5@gmail.com

INVESTMENT PROCESSES AT THE REGIONAL LEVEL AS SPECIFIC OBJECT OF MANAGEMENT

Introduction. Enhancing investment processes remains one of the topical issues at both the national and regional levels. The investment attractiveness of the region essentially depends on the ability to develop and implement a differentiated approach to the management of investment processes, which at the same time is embedded in the institutional framework and takes into account the potential of the territory, creates conditions for its use. **The purpose.** To improve the theoretical and methodological foundations for regulating investment processes at the regional level, taking into account their internal specifics and key changes in the national regulatory environment. To solve the tasks in the study, a gradual differentiated approach to the management of investment processes was applied. **Results and discussion.** The essence of investment processes is defined, the principles of management of elements of investment processes within their system features are highlighted. **Conclusions.** The directions for improving the theoretical and methodological framework for regulating investment processes at the regional level, including from the point of view of current institutional transformations, have been developed. The practical use of the developed theoretical and methodological provisions for the regulation of investment processes at the regional level will significantly increase the investment attractiveness of the region.

Key words: region; investment; management; systems approach; government regional policy; decentralisation; harmonization of legislation; local authorities and local self-government bodies.

REFERENCES

1. Investytsiyna pryvablyvist rehioniv [Investment attractiveness of the regions]. Kyiv, 2014, 390 p.
2. Simkiv L. V. Stan investytsiynoyi aktyvnosti v rehionakh Ukrainy [Status of investment activity in the regions of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*. 2016, no. 2, pp. 430-435.
3. Kolomiets V., Golovkova L. The institutional content of the human capital of the national economy. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2017, no. 3 (5), 289-293. Available at: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-5-289-293> (Accessed 25 September 2018).
4. Kovalchuk S.P. Suchasni mekhanizmy derzhavnoho rehulyuvannya investytsiynoyi diyalnosti na rivni rehionu [Modern mechanisms of state regulation of investment activity at the level of the region]. *Naukovi pratsi Poltavskoyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi – Scientific Papers of Poltava State Agrarian Academy*, 2014, issue 1 (8), T.1, pp. 162-167.
5. Kovalchuk S., Lien T. Research of motivation aspects for marketing support of innovative activity of industrial enterprises. *EURECA: Social Sciences and Humanities*, 2016, no. 2, pp. 21-28.
6. Khymych O.V. Mechanism of planning and regulation of investment operations at meso level. *Ekonomika: realiyi chasu – Economy: Realities of Time*, 2016, no. 4 (26), p. 168-175.
7. Investytsiyi zovnishnoekonomichnoyi diyalnosti Ukrainy u sichni-berezni 2017 roku. [Investments of foreign economic activity of Ukraine in January-March 2017.]. *Statystychnyy byuletyn [Statistical bulletin]*. Kyiv, State Statistics Service of Ukraine, 2017, 138 p.

8. Investytsiyi zovnishnoekonomichnoyi diyalnosti Ukrainy u 2015 rotsi. [Investments of Ukraine's foreign economic activity in 2015]. Statystychnyy byuleten [Statistical bulletin]. Kyiv, State Statistics Service of Ukraine, 2016, 155 p.

9. Investytsiyi zovnishnoekonomichnoyi diyalnosti Ukrainy u 2016 rotsi. [Investments of Ukraine's foreign economic activity in 2016]. Statystychnyy byuleten [Statistical bulletin], Kyiv, State Statistics Service of Ukraine, 2017, 140 p.

10. Kulinich T. V. Levers of regional investment activity regulation: definition, differentiation, possibilities of use. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika". Problemy ekonomiky ta upravlinnya – Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Problems of Economics and Management*, 2014, no. 779, pp. 50-59.

11. Gubsky B. V. Investytsiyi protsesy v hlobalnomu seredovyschi [Investment processes in the global environment]. Kyiv, Naukova dumka, 2012, 390 p.

12. Levchinsky D. L. Sut ta ekonomichna pryroda investytsiy i investytsiynoho protsesu [The essence and economic nature of investment and investment process]. *Mekhanizm rehulyuvannya ekonomiky – Mechanism of regulation of economy*, 2011, no. 2, p. 131-139.

13. Martynenko V. F. Derzhavne upravlinnya investytsiynym protsesom v Ukraini [Public administration investment process in Ukraine]. Havch. posib. – Training. Manual, Kyiv, NAPA, 2008, 300 p.

14. Raevsky S. V. Formirovaniye i realizatsiya investitsionnoy programy regiona [Formation and realization of the investment program of the region]. Moscow – Berlin, Direct – Media, 2016, 152 p.

15. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi movy [Great explanatory dictionary of contemporary Ukrainian language]. Kyiv, IRPIN, VTF «Perun», 2005, 1728 p.

16. Pro zasady derzhavnoyi rehionalnoyi polityky: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 r. № 156-VIII [About the Principles of State Regional Policy: Law of Ukraine of 05.02.2015 №156-VIII]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (Accessed 25 September 2018).

17. Maslovskaya L. C. Synerichnyy pidkhid u stanovleni rehionalnoho menedzhmentu [Synergistic Approach in the Formation of Regional Management]. *Rehionalna ekonomika – Regional economy*, 2007, no. 4, pp. 19-26.

18. Rehionalna polityka v Ukraini: pidsumky rozrobky ta perspektyvy realizatsiyi stratehiy rehionalnoho rozvytku [Regional policy in Ukraine: outcomes of development and prospects of realization of regional development strategies]. Poliskyy fond mizhnarodnykh ta rehionalnykh doslidzhen – Polissya Foundation for International and Regional Studies. Available at: <http://pfirs.org/producti/book/63/1.html?page=126> (Accessed 05 September 2018).

19. Onovlennya rehionalnykh stratehiy zadlya zabezpechennya stabil'noho rozvytku. Analychna zapyska [Updating regional strategies for sustainable development. Analytical Note]. Natsionalnyy instytut stratehichnykh doslidzhen [National Institute for Strategic Studies]. Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/2403/> (Accessed 29 September 2018).

20. Indeks demokratychnoho rozvytku oblastey Ukrainy – 2016 [The index of democratic development of regions of Ukraine – 2016]. Chernihiv, Polis'kyy fond mizhnarodnykh ta rehional'nykh doslidzhen [Polissya Foundation for International and Regional Studies], 2017, 146 p.

21. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku [On approval of the State Strategy for Regional Development for the period up to 2020]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 6 serpnia 2014 r. № 385 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 6, 2014, №385]. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (Accessed 10 September 2018).

22. Grigoruk P. M., Fedorova Y. T. Skladovi rehionalnoyi sotsialno-ekoloho-ekonomichnoyi systemy v umovakh staloho rozvytku [Components of the regional socio-ecological and economic system in the conditions of sustainable development]. *Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky – Bulletin of the Zhytomyr State Technological University. Series: Economic Sciences*, 2014, no. 4, pp. 48-52.

23. Consumer Trends in Sustainability. Insights to Grow Your Market Share and Defend Your Brand. Available at: <https://www.solarcity.com/sites/default/files/reports/reports-consumer-trends-in-sustainability.pdf> (Accessed 02 September 2018).

24. Green Growth Indicators 2017. Available at: <http://www.oecd.org/env/green-growth-indicators-2017-9789264268586-en.htm> (Accessed 11 September 2018).

Надійшла 26.10.2018 р.

Стаття рекомендована до друку д-ром екон. наук, проф. Радєвою М.М., д-ром екон. наук, доц. Чимшитом С.І.